

ISTORICUL SPITALULUI CLINIC REPUBLICAN

Spitalul Clinic Republican a fost fondat în anul 1815, construcția fiind finalizată la 26 decembrie 1817. Inițial prezenta un bloc cu 1,5 etaje pe str. Moscovei, actualmente bul. Ștefan cel Mare și Sfânt, fiind deschise doar 5 saloane cu un total de 36 de paturi – terapeutice, chirurgicale și ginecologice.

Persoana care în anul 1913 a înaintat ideea și a insistat asupra construcției spitalului în or. Chișinău a fost Wolfingher, care ocupa funcția de inspector al Secției medicale a Upravei din Basarabia. Tot el a propus și planul inițial de construcție a spitalului, fiind concomitent și primul conducător al instituției.

În total, pe parcursul a celor 194 de ani de activitate, spitalul a fost dirijat de 29 de medici-șefi, actualul director general fiind al 30-lea la număr. Menționăm doar câteva nume: baronul A.F. Stuart (1890), K.P. Hinculov (1904–1913), A. Budde, asesor de colegiu (1918), Tudor Ion Guțu (1941–1944), Nicolae Testemițanu (1955–1958), Iu.B. Kasperski (1958–1960), Timofei Moșneaga (1960–2003), Mihai Ouș (2003–2010), Andrei Usatâi (2010-02011).

În 1834 au fost amenajate saloane pentru bolnavi de profilurile terapie generală, oftalmologie, dermatovenerologie. În anul 1860, în spital activa doar un medic, fiind asistat de 4 felceri, în total spitalul dispunea de 27 unități de personal.

În anul 1870, instituția se numea Spital Gubernial de Zemstvă, cu capacitatea de 100 de paturi, activau 13 medici, 40 asistente medicale. Din cauza necesității stringente de cadre medicale, în 1872 în baza spitalului este fondată prima școală de felceri și moașe din Basarabia, prima promoție constituind doar 17 persoane – absolvenți ai anului 1875.

Spitalul devine în continuare promotorul creării unor instituții medicale specializate republicane, fondate cu suportul organizatoric și cu utilizarea potențialului uman al instituției. Astfel, în 1885 secția de psihiatrie a spitalului se transferă în satul Costiujeni, unde se instituie Spitalul Republican de Psihiatrie. Secția de boli infecțioase a constituit baza pentru fondarea Spitalului Clinic Republican de Boli Infecțioase, în frunte cu vestitul medic umanist Toma Ciorbă, care a activat mulți ani ca șef al acestei instituții (actualmente ea îi deține numele).

Mai apoi secția de oncologie a spitalului va sta la baza creării Dispensarului Oncologic Republican, care mai apoi se transformă în Institutul Oncologic. În baza secției de transfuzie a sângelui se formează Stația Republicană de Transfuzie a Sângelui, secției de traumatologie – Spitalul Republican de Traumatologie și Ortopedie, secției de pediatrie – Spitalul Republican de Copii, actualmente instituția „Emilian Coțaga”, secției de stomatologie – Policlinica Republicană Stomatologică.

În perioada celui de-al Doilea Război Mondial spitalul a fost practic ruinat, fiind reconstruit în anii 1945–1947. Concomitent spitalul este baza clinică pentru studenții Institutului de Stat de Medicină (actualmente USMF „Nicolae Testemițanu”), creat în baza Institutului de Medicină nr. 2, evacuat din or. Leningrad în orașul Kislovodsk, iar după război transferat în or. Chișinău cu tot corpul didactic și studenți, cu baza tehnico-materială modestă de care dispunea.

În anul 1977, spitalul este redislocat în actualul edificiu, numărul de paturi atingând cifra de 1230. La timpul respectiv acesta a fost apreciat ca cel mai modern proiect de spital din fosta URSS.

Blocul principal al spitalului, în plan orizontal, are lungimea de 172 m, lățimea – 13,5 m, înălțimea de 55 m, temelia este fixată pe 1860 de piloni cu lungimea de 16 m, transportați din or. Kaluga (Rusia). Patul fundației edificiului principal a fost executat din armatură fier-oțel, cu grosimea de 1m, și beton, în total fiind ridicate 18 nivele, inclusiv 2 – subsol, 16 – deasupra nivelului zero.

După reformarea sistemului de sănătate, numărul de paturi se reduce; actualmente spitalul dispune de 775 de paturi, inclusiv de profil chirurgical 505, terapeutic – 270. În spital activează circa 1500 de angajați, inclusiv: peste 260 medici, peste 500 asistente medicale. Circa 94% din medici și 72% din asistentele medicale posedă categoria superioară sau prima categorie în specialitate.

Funcționează 13 servicii paraclinice de diagnosticare, secția consultativ-policlinică și 10 servicii de exploatare.

Dacă în anul 1966 în spital se tratau circa 10 000 mii de bolnavi, se consultau peste 130000 de persoane, apoi în anul 2010 aici au fost tratați circa 26000 de bolnavi, au fost efectuate peste 13000 operații chirurgicale, inclusiv endoscopice, miniinvazive; în secția consultativ-policlinică s-au înregistrat peste 140000 vizite pe 26 de specialități, iar serviciile paraclinice de diagnostic au efectuat circa 1 mln. de diverse investigații.

Actualmente IMSP Spitalul Clinic Republican este unul dintre cele mai importante instituții medicale din Republica Moldova, care asigură servicii medicale de performanță de nivel terțiar pentru populația republicii. Spitalul oferă o abordare pluridisciplinară a problemelor medicale, în conformitate cu cele mai noi strategii de diagnostic și tratament, pentru o largă varietate de patologii, fiind, în același timp, un centru de învățământ universitar și postuniversitar.

În incinta spitalului sunt amplasate 13 clinici universitare ale USMF „Nicolae Testemițanu”, aici își petrec practica studenții colegiilor de medicină și farmacie din republică. Dacă jalonăm unele realizări de performanță, putem menționa că în anul 1961, în cadrul spitalului a fost efectuată prima operație pe cord din țară.

În spital au fost implementate numeroase metode noi de diagnostic și tratament, de exemplu, în premieră – al peritonitelor generalizate grave prin relaparotomii programate și laparostomie, metode propuse de către profesorii Pavel Bătcă și Vladimir Hotineanu, fapt ce a condus la ameliorarea bruscă a rezultatelor tratamentului. Au fost implementate pentru prima dată așa metode curative ca hemosorbția, plasmafereza, iradierea sângelui cu raze ultraviolete, administrarea remediilor farmacoterapeutice intraaortal și intraportal.

În secția de reanimare septică sunt tratați preponderent pacienți cu afecțiuni septico-purulente grave ale cavității peritoneale și ale țesuturilor moi, în special cu peritonite postoperatorii, pancreatite acute grave, majoritatea fiind transferați din instituțiile medico-sanitare publice din republică.

În perioada ultimilor 10 ani, aici au fost tratați peste 2500 de bolnavi din toată republica cu complicații majore – peritonite postoperatorii grave, majoritatea din ei fiind readuși în familie și societate.

Realizările obținute de colectivul Centrului de chirurgie septică abdominală este rodul înaltului profesionalism al personalului medical, al lucrului în echipă, obținut și asigurat pe parcursul anilor.

Sub conducerea șefului Clinicii universitare de chirurgie, profesorului universitar, d.h.ș.m., Om Emerit, Laureat al Premiului Național pentru Știință și Tehnică, dlui Vladimir Hotineanu, în această peri-

oadă au fost susținute cu succes 7 teze de doctor în medicină, publicate peste 100 de lucrări științifice în domeniu.

Centrul de chirurgie septică abdominală servește ca bază clinică a Catedrei 2 de Chirurgie a USMF „Nicolae Testemițanu”, pentru desfășurarea procesului didactic universitar și postuniversitar prin rezidențiat și secundariat clinic și pentru medicii-practicieni din republică.

Centrul de dializă și transplant renal (șef – dl Adrian Tănase, d.h.ș.m., profesor universitar, specialist principal al MS) a început activitatea în anul 1977, odată cu inaugurarea edificiului nou al spitalului.

În anul 1981 este creată în republică prima secție de hemodializă cu 8 aparate „SCD-8” și 50 de paturi de staționar, peste un an este transformată în Centrul de hemodializă și transplant renal. Centrul a cunoscut o serie de realizări de performanță, marea majoritate din ele fiind aplicate în premieră pe țară. Prima hemodializă din republică în caz de insuficiență renală acută a fost efectuată încă în anul 1962, la 4 noiembrie.

Pe parcursul activității (1981-2011) în Centrul de dializă și transplant renal au fost tratați prin dializă peste 2000 de pacienți cu insuficiență renală cronică și circa 700 de bolnavi cu insuficiență renală acută, cu creștere considerabilă a duratei supraviețuirii și a speranței de viață. În total în acest centru s-au efectuat 265 de operații de transplant renal, iar în decembrie 2001 a fost efectuată prelevarea rinichiului donator de la mamă cu transplantare ulterioară la fecior. Anual se efectuează peste 16.000 ședințe de hemodializă; din anul 2007 este implementată dializa peritoneală ambulatorie.

În anul 1989, pentru prima dată în R. Moldova, în secția de urologie a spitalului este deschis cabinetul de litotritie, ce a permis aplicarea în practică a unei metode noi în tratamentul urolitiazii – telelitotriția hidraulică. În anul 1995, în spital este montat un alt aparat, de o generație superioară – „Litostar Multiline”; din iunie anul 2011 funcționează un aparat de ultimă generație în domeniu.

Actualmente clinica dispune de un set nou de endoscoape, instrumente și anexe, surse de energie, de lumină și sisteme video. Utilizarea acestui echipament contemporan a condus la creșterea numărului intervențiilor uroendoscopice până la 3000 de operații anual. Printre intervențiile noi propuse sunt ureterorenoscopia cu extracție sau litotriția calculilor, TUR – vaporizarea adenomului de prostată, injectarea de colagen sau teflon în incontinența de urină.

Secția de reanimare generală (șef secție Elena Moraru) activează pe 15 paturi, are laborator de urgență, care asigură investigarea bolnavilor în regim

„nonstop”. Secția activează în cadrul Clinicii de anesteziologie și terapie intensivă (conducător – șef cadetdră Victor Cojocaru, d.h.ș.m., profesor universitar). Aici se asigură monitorizarea postoperatorie și terapia intensivă a tuturor pacienților gravi operați, a bolnavilor din toate secțiile clinice cu complicații severe. Secția dispune de aparataj și utilaj medical de ultimă generație, procurat în anul 2007, de condiții excelente pentru bolnavi și personal.

În total, în spital funcționează 33 paturi de reanimare și terapie intensivă: 15 paturi reanimare generală, 6 – reanimare septică, 6 – secția anesteziologie și reanimare de urgență, 6 paturi de terapie intensivă în hepatologie.

Secția de medicină nucleară și imagistică prin RMN (șef secție Victoria Corețchi) a fost fondată în anul 1958. Serviciul se dezvoltă vertiginos, în anul 2007 fiind cel mai bine dotat din republică cu tehnologii medicale de performanță: camere de scintilație cu regim de scanare contemporane și deținător pe atunci al unicului tomograf de imagiere prin rezonanță magnetică „Magnetom Open” din republică.

Importanța investigațiilor efectuate în secție este incontestabilă prin utilizarea unui spectru vast de manopere la nivel contemporan, identificarea celor mai fine structuri tisulare și tranșarea diagnosticului patologiei neurologice, neurochirurgicale, oncologice, sistemului hepato-bilar, musculo-scheletal etc.

Expresia imagistică prin rezonanță magnetică poate fi comparată cu o veritabilă hartă anatomică și vasculară umană.

Determinarea concentrației hormonilor (profilului hormonal integral) prin metoda radioimună completează algoritmul investigațional al patologiilor endocrine, contribuind la aplicarea optimă a tratamentului.

Din anul 1983, secția de medicină nucleară și imagistică prin RMN devine baza metodico-organizatorică a Centrului Republican de Radiodiagnostic al Ministerului Sănătății, baza clinică a USMF „Nicolae Testemițanu”, iar din anul 1986, prin decizia

Departamentului Medicină a Agenției Internaționale în Energia Atomică – bază pentru training-cursuri a specialiștilor în medicina nucleară din țările Europei de Est. În 1989 secția obține statut de Centru Republican de Medicină Nucleară, contribuind la deschiderea unităților de medicină nucleară în orașele și centrele raionale ale RM și la stabilirea serviciului republican de medicină nucleară.

Prin concursul nemijlocit al Ministerului Sănătății și Guvernului RM, au apărut posibilități de reparații capitale în mai multe secții clinice: Centrul de dializă și transplant renal, urologie, gastroenterologie, secțiile chirurgicale, secția de internare etc., cu îmbunătățirea considerabilă a condițiilor de cazare pentru pacienți și de activitate pentru colaboratori.

Se introduc noi metode performante de diagnostic și tratament în mai multe servicii chirurgicale spitalicești prin deschiderea secțiilor specializate de chirurgie hepato-biliopancreatică, viscerală și endocrină, de chirurgie miniinvasivă (laparoscopică și toracoscopică), se utilizează metode noi în chirurgia endovasculară (stendări, embolizări) și endourologică.

Actualmente spitalul este inclus în Programul Guvernului de dezvoltare a asistenței medicale spitalicești, susținut financiar de Banca Mondială; proiectul este stabilit cu durata de 5 ani, fiind divizat în 4 etape. Se prevede construcția unui bloc chirurgical modern cu 15 săli de operații, renovarea edificiului existent, suma necesară pentru realizarea proiectului este de peste 100 mln. Euro, inclusiv dotarea cu dispozitive și aparataj medical în sumă de 41 mln. Euro.

Colectivul spitalului este capabil să acorde și în continuare populației servicii medicale diverse de cea mai înaltă calitate și să contribuie substanțial la pregătirea cadrelor medicale pentru republică.

Timofei Moșneaga, medic-șef de onoare
al Spitalului Clinic Republican

Nicolae Frunză, vicedirector management
medical și strategii